

۱۳۳۸ مجتمع آموزش عالی امام خمینی

سرشناسه:	زین العابدین، محمد، ۱۹۷۵ - م.
عنوان و نام پدیدآور:	تاریخ تشیع در بنگال هند، از آغاز تا دوره معاصر / محمد زین العابدین.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی، ۱۳۳۸، (ق) - ۱۳۹۴.
مرجع تولید:	مجتمع آموزش عالی امام خمینی
مشخصات ظاهری:	۴۴۸ ص.؛ مصور (رنگی)، نقشه (رنگی)؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ م.س. ۸-۱۵۳-۴۲۹-۶۰۰-۹۷۸
شابک:	فایا (چاپ دوم)
وضعیت فهرست نویسی:	کتابنامه: ص. ۴۲۷ - ۴۱۹؛ همچنین به صورت زیرنویس.
یادداشت:	چاپ دوم: ۱۳۹۶ (فیبا).
یادداشت:	چاپ سوم: ۱۳۹۸ (فیبا).
موضوع:	شیعه -- هند -- بنگال -- تاریخ
موضوع:	Shi'ah -- India -- Bengal -- History
موضوع:	اسلام -- هند -- بنگال - Bengal -- India -- Islam
موضوع:	بنگال (هند) - Bengal (India)
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی، العالمية.
شناسه افزوده:	مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی
ردم بندی کنگره:	Almustafa International UniversityAlmustafa International Translation and Publication center
ردم بندی دیویی:	BP۲۳۹/ز۹۴ت۲۱۳۹۶
شماره کتابشناسی ملی:	۲۹۷/۵۳
	۴۵۹۹۱۳۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

تاریخ تشیع در بنگال هند، از آغاز تا دوره معاصر

مؤلف: محمد زین العابدین

چاپ سوم: ۱۳۹۸ ش / ۱۴۴۰ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی

● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۶۷۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸:

تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۳۷۸۳۹۳۰۵ - ۲۵

◀ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ - ۲۵

✉ miup@pub.miu.ac.ir 🌐 http://buy-pub.miu.ac.ir 📧 pub_almustafa

با تشکر از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

- مدیر انتشارات: سید اباذر هاشمی هریکنندی
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: علی عیادی فرد
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی
- صفحه‌آرا: محمد خسرو بیگی

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

هرگونه نسخه برداری اعم از کپی برداری و بازنویسی و انتشار، اسکن، ذخیره کامپیوتری، ترجمه به زبان‌های دیگر و ساخت فایل صوتی کتاب، بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع، شرعاً حرام و از طریق مراجع قانونی، قابل پیگیری است.

تاریخ تشیع در بنگال هند از آغاز تا دوره معاصر

محمد زین العابدین

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر
المصطفی ﷺ

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

«جامعة المصطفی علیه السلام العالمية» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمّدی علیه السلام «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام» را تأسیس کرده است.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس‌گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

فهرست

مقدمه	۲۳
فصل اول: کلیات و مفاهیم	۲۵
مفهوم‌شناسی	۲۵
۱. تشیع	۲۵
۲. امامیه	۲۷
بنگال هند در یک نگاه	۲۷
بنگال هند	۲۸
۱. ورود آریایی‌ها	۳۰
۲. حکومت‌های پیش از اسلام	۳۰
الف) حکومت خاندان وردهن (۲۳۲-۲۷۳ ق.م)	۳۲
ب) خاندان گُپت (۲۴۰-۵۵۰ م)	۳۲
ج) حکمرانی قبائل مختلف	۳۵
د) سلسله پال	۳۶
ه) سلسله سین	۳۹
جغرافیای ایالت بنگال هند	۴۰
جغرافیای طبیعی	۵۷
۱. آب و هوا	۵۷
۲. کشاورزی	۵۸

۵۹	۳. خلیج بنگال
۶۰	۴. رودهای مهم بنگال
۶۱	۵. منابع طبیعی
۶۱	جغرافیای سیاسی
۶۱	۱. پایتخت بنگال هند
۶۲	۲. مرزهای بنگال هند
۶۳	۳. تقسیمات بنگال و چگونگی آن
۶۵	۴. مساحت
۶۵	ویژگی‌های بنگال هند از لحاظ جغرافیا (اهمیت ژئوپلیتیکی)
۶۶	جغرافیای انسانی
۶۶	۱. جمعیت
۶۷	۲. ترکیب نژادی
۶۸	۳. زبان
۷۰	وضعیت اجتماعی مردم
۷۲	۱. ادیان و مذاهب
۷۴	۲. فرهنگ و آداب
۷۵	۳. هنرهای معروف
۷۵	الف) فیلم
۷۶	ب) موسیقی
۷۶	ج) ادبیات بنگالی
۸۰	نفوذ زبان فارسی و عربی در ادبیات بنگالی
۸۶	۴. چاپخانه‌های بنگال هند
۸۶	۵. جشن‌ها و تعطیلات
۸۷	۶. وضعیت زنان در بنگال
۸۷	اوضاع اقتصادی
۸۸	۱. بازرگانی
۸۹	۲. وضعیت اقتصادی مسلمانان در عصر استعماری انگلیسی‌ها
۹۰	۳. معادن بنگال هند
۹۱	۴. صنعت بنگال هند
۹۱	۵. تولید کف در بنگال هند

۹۳	فصل دوم: ورود اسلام به بنگال هند
۹۳	تاریخ بنگال از ورود اسلام تا پایان حکومت مغولان
۹۶	ورود مسلمانان خان به بنگال هند
۹۷	اوضاع داخلی بنگال هند هنگام ورود اسلام
۹۹	حکومت مسلمانان در بنگال هند
۱۰۰	مشهورترین پادشاهان بنگال هند
۱۰۰	۱. سلسله‌های خلجی
۱۰۰	الف) اختیاردین محمدبن بختیار خلجی (۱۲۰۴-۱۲۰۶م)
۱۰۱	ب) از کودکی تا سرداری محمد بختیار خلجی
۱۰۲	ج) علی مردان علاءالدین (۱۲۱۰-۱۲۱۳م)
۱۰۳	د) سلطان غیاث‌الدین عوض خلجی (۱۲۱۳-۱۲۲۷م)
۱۰۵	۲. سلسله مملوکین
۱۰۵	الف) سلطان ناصرالدین محمود (۱۲۲۷-۱۲۲۹م)
۱۰۶	ب) عزالدین طغرل طغاخان (۱۲۳۷-۱۲۴۵م)
۱۰۷	ج) اختیاردین اُزبک طغرل خان مغیث‌الدین اُزبک شاه (۱۲۵۱-۱۲۵۷م) ...
۱۰۸	د) طغرل معزالدین (۱۲۷۸-۱۲۸۲م)
۱۰۹	۳. سلسله بلبن‌ها
۱۰۹	الف) بغراخان ناصرالدین محمودشاه (۱۲۸۲-۱۲۹۱م)
۱۱۰	ب) شمس‌الدین فیروزشاه (۱۳۰۱-۱۳۲۱م)
۱۱۱	ج) شهاب‌الدین بغراشاه (۱۳۱۷-۱۳۱۸م)
۱۱۱	د) غیاث‌الدین بهادرشاه عرف نوده (۱۳۱۰-۱۳۲۲م)
۱۱۲	ه) غیاث‌الدین تغلق شاه (۱۳۲۰-۲۵م)
۱۱۴	و) قدرخان ملک پندار خلجی (۱۳۳۸-۱۳۲۵م)
۱۱۵	حکومت‌های اسلامی خودمختار
۱۱۶	علل استقلال بنگال از دهلی
۱۱۷	۱. حکومت علی‌شاهیان
۱۱۷	الف) سلطان فخرالدین مبارکشاه (۱۳۳۸-۱۳۴۹م)
۱۱۸	ب) علاءالدین علی مبارکشاه (۱۳۴۱-۱۳۴۲م)
۱۱۹	۲. حکومت الیاس‌شاهیان
۱۲۰	الف) حاجی شمس‌الدین الیاس‌شاه (۱۳۴۲-۱۳۵۸م)

- ۱۲۲ (ب) سلطان سکندر شاه‌بن الیاس شاه (۱۳۵۸-۱۳۹۰م).....
- ۱۲۵ (ج) غیاث‌الدین اعظم‌شاه (۱۳۹۰-۱۴۱۰م).....
- ۱۲۶ ۳. سلسله بایزیدشاه.....
- ۱۲۶ علاء‌الدین فیروزشاه‌بن بایزید (۱۴۱۴م).....
- ۱۲۶ ۴. استیلائی راجه گنیش و فرزندان او.....
- ۱۲۶ الف) راجه گنیش دَنوج مَرَدَن دیو (۱۴۱۷، ۱۴۱۵-۱۴۱۸م).....
- ۱۲۸ ب) جلال‌الدین محمدشاه‌بن راجاگنیش (۱۴۱۵-۱۴۱۶/۱۴۱۸-۱۴۳۳م).....
- ۱۲۹ ج) شمس‌الدین احمدشاه‌بن سلطان جلال‌الدین (۱۴۳۳-۱۴۳۶م).....
- ۱۳۰ ۵. سلسله محمودشاهی.....
- ۱۳۰ الف) ناصرالدین محمودشاه (ناصرغلام) (۱۴۳۶-۱۴۵۹م).....
- ۱۳۰ ب) ناصرشاه.....
- ۱۳۱ ج) رکن‌الدین باریک‌شاه (۱۴۵۵-۱۴۷۶م).....
- ۱۳۱ د) سلطان جلال‌الدین فتح شاه (۱۴۸۱-۱۴۸۷).....
- ۱۳۲ ۶. سلطان شهزاده و حبشیان.....
- ۱۳۳ باریک‌شاه سلطان شهزاده (۱۴۸۷م).....
- ۱۳۴ ۷. سلسله حسین شاهیان.....
- ۱۳۴ الف) سیدعلاء‌الدین حسین‌شاه (۱۴۹۳-۱۵۱۹م).....
- ۱۳۵ ب) ناصرالدین نصرت‌شاه یا نصیب‌شاه (۱۵۱۹-۱۵۳۲م).....
- ۱۳۷ ج) حکومت ناصرالدین همایون (۱۵۳۸-۱۵۳۹م).....
- ۱۳۹ ۸. حکومت افغان‌ها.....
- ۱۴۰ الف) شیرشاه سوری.....
- ۱۴۵ ب) خضرخان (۱۵۴۰-۱۵۴۱).....
- ۱۴۷ ۹. محمدشاهیان و دیگران.....
- ۱۴۸ ۱۰. کَرّانی‌های پْتَهان.....
- ۱۴۸ الف) تاج‌خان کَرّانی (۱۵۶۴-۱۵۶۵م).....
- ۱۴۸ ب) سلیمان‌خان کَرّانی (۱۵۶۵-۱۵۷۲م).....
- ۱۴۹ ج) بایزیدخان کَرّانی (۱۵۷۲-۱۵۷۳م).....
- ۱۵۰ د) داوودخان کَرّانی (۱۵۷۳-۱۵۷۵م).....

۱۱. حکومت دوازده بُهویان ۱۵۰
۱۲. حکومت مغولان ۱۵۱
- الف) بنگال در عهد اکبر ۱۵۱
- ب) منعم‌خان، خان‌خانان (۱۵۷۵م) ۱۵۳
- ج) خان جهان حسین قلی بیگ (۱۵۷۶-۱۵۷۸م) ۱۵۴
- د) مظفرخان تربتی (۱۵۷۹-۱۵۸۰م) ۱۵۴
- ه) راجه‌مان سنگه (۱۵۹۴-۱۶۰۶م) ۱۵۵
- و) اسلام‌خان چستی (۱۶۰۸-۱۶۱۳م) ۱۵۶
- ز) فتح‌جنگ ابراهیم‌خان (۱۶۱۷-۱۶۲۴م) ۱۵۶
- ح) مهابت‌خان (۱۶۲۵-۱۶۲۶م) ۱۵۶
- ط) قاسم‌خان جوینی (۱۶۲۸-۱۶۳۲م) ۱۵۷
- ی) اسلام‌خان مشهدی (۱۶۳۵-۱۶۳۹م) ۱۵۷
- ک) شاهزاده محمد شجاع (۱۶۳۹-۱۶۶۰م) ۱۵۸
- ل) میرجمله (خان‌خانان معظم‌خان) (۱۶۶۰-۱۶۶۳م) ۱۶۰
- م) شایسته‌خان (۱۶۶۴-۱۶۷۸م) ۱۶۰
- ن) شاهزاده عظیم‌الدین (عظیم عثمان) (۱۶۹۷-۱۷۱۲م) ۱۶۱
- س) شاهزاده فرخ‌سیر (۱۷۱۳م) ۱۶۱
- محصولات بنگال در دوره حکومت مسلمانان ۱۶۲
- آسیب‌شناسی ورود و گسترش اسلام در بنگال هند ۱۶۲
- علل گسترش اسلام در بنگال هند ۱۶۳
۱. علت سیاسی ۱۶۳
۲. علت فرهنگی ۱۶۵
۳. علت اجتماعی ۱۶۵
۴. علت اقتصادی ۱۶۵
۵. علت دینی ۱۶۶
- نتیجه‌گیری ۱۶۸
- فصل سوم: تاریخچه تشیع در بنگال هند ۱۷۳
- پیشینه تشیع در بنگال هند ۱۷۳
۱. پیش از فتح بنگال به دست مسلمانان ۱۷۴

۲. بعد از فتح بنگال به دست مسلمانان ۱۷۵
۳. تشیع در دوره حکومت مغولان ۱۷۵
- الف) ظهیرالدین محمدآبایر (۱۴۸۳-۱۵۳۰م) ۱۷۶
- ب) نصیرالدین محمد همایون (۱۵۰۸-۱۵۵۶م) ۱۷۸
- نفوذ شیعیان در بنگال هند ۱۸۰
۱. همایون در بنگال ۱۸۱
۲. جلال‌الدین محمد اکبر (متولد ۱۵۴۲م) ۱۸۲
- تشیع اکبر ۱۸۲
- حاکمان شیعه در دوره حکومت مغول ۱۸۳
۱. منعم‌خان (۱۵۷۵م) ۱۸۴
۲. حسین قلی بیگ (۱۵۷۶-۱۵۷۸م) ۱۸۵
۳. مظفرخان تربتی (۱۵۷۹-۱۵۸۰م) ۱۸۶
۴. فتح جنگ ابراهیم خان (۱۶۱۷-۱۶۲۴م) ۱۸۶
۵. محمد شاه شجاع (۱۶۳۹-۱۶۶۰م) ۱۸۷
۶. میرجمله خان خانان معظم خان (۱۶۶۰-۱۶۶۳م) ۱۸۸
۷. شائسته‌خان (۱۶۶۴-۱۶۷۸م) ۱۸۹
- منصب‌داران شیعه در دوره مغول ۱۹۰
۱. حکیم ابوالفتح (۱۵۴۸-۱۵۸۹م) ۱۹۱
۲. حکیم همام ۱۹۲
۳. شاه فتح‌الله ۱۹۲
۴. علی قلی بیگ شیرافگن ۱۹۳
- تشیع در دوره نوابین مرشدآباد ۱۹۴
۱. مرشد قلی خان (۱۷۱۷-۱۷۲۷م) ۱۹۵
۲. شجاع‌الدین محمدخان (۱۷۲۷-۱۷۳۹م) ۱۹۶
۳. سرفرازخان (۱۷۳۹-۱۷۴۰م) ۱۹۷
۴. علی وردی خان (۱۷۴۰-۱۷۵۶م) ۱۹۸
۵. میرزاحمد سراج‌الدوله (۱۷۵۶-۱۷۵۷م) ۲۰۲
- الف) کمپانی هند شرقی و سراج‌الدوله ۲۰۴

۲۰۵	ب) علل سقوط سراج الدوله
۲۰۶	یکم: توطئه هندوها
۲۰۶	دوم: خیانت منصب‌داران
۲۰۷	سوم: قبول مشورت نادرست
۲۰۷	چهارم: توطئه مشترک انگلیسی‌ها و خائنان داخلی
۲۰۷	پنجم: عشرت‌طلبی نوآیین و رقابت امیران
۲۰۸	ششم: کم‌سنّ و کم تجربه بودن
۲۰۸	هفتم: اهمیت ندادن به انگلیسی‌ها
۲۰۸	هشتم: نداشتن آموزش نظامی
۲۰۹	نهم: دستگاه اطلاعاتی ضعیف
۲۰۹	۶. میرجعفر علی خان (۱۷۵۷-۱۷۶۰م)
۲۱۱	۷. میرقاسم علی خان (۱۷۶۰-۱۷۶۳م)
۲۱۲	الف) جنگ با انگلیسی‌ها
۲۱۳	ب) جنگ بکسر
۲۱۴	نوآیین غیرمستقل بنگال هند
۲۱۵	۱. ناظم‌الدین علی خان (۱۷۶۵-۱۷۶۶م)
۲۱۶	۲. نجابت علی خان (۱۷۶۶-۱۷۷۰م)
۲۱۶	۳. اشرف علی خان (۱۷۷۰-۱۷۷۰م)
۲۱۷	۴. منصور علی خان (۱۸۳۸-۱۸۸۰م)
۲۱۷	روابط خارجی حکومت شیعی بنگال هند
۲۱۸	علل سقوط حکومت شیعی بنگال هند
۲۲۰	وضعیت دینی شیعیان در دوره نوآیین
۲۲۰	اوضاع فرهنگی در دوران نوآیین
۲۲۲	۱. زبان اردو
۲۲۲	۲. زبان فارسی
۲۲۳	وضعیت اجتماعی شیعیان در دوران نوآیین
۲۲۴	وضعیت اقتصادی شیعیان در دوره نوآیین
۲۲۸	اقدامات دینی و فرهنگی واجدعلی‌شاه

- فصل چهارم: فرهنگ شیعی در بنگال ۲۳۱
- علمای بزرگ شیعه بنگال هند ۲۳۱
۱. ابوالحسن کشمیری (متوفی ۱۸۸۲ م. / ۳۰۰ ق) ۲۳۳
 ۲. ابوالمعالی سید (۱۰۰۴ - ۱۰۴۶ ق) ۲۳۳
 ۳. اسدالله شیخ، کرمانشاهی (متوفای ۱۹۵۷ م) ۲۳۳
 ۴. اعجاز حسین، سید (متولد ۱۸۹۴ م) ۲۳۴
 ۵. اعظم علی خان بهادر (۱۸۳۵ - ۱۸۹۶ م) ۲۳۵
 ۶. الطاف حسین، میرزا (متوفای ۱۹۷۳ م / ۱۳۹۳ ق) ۲۳۷
 ۷. باقر میرزا ۲۳۸
 ۸. باقر مرشدآبادی ۲۳۹
 ۹. بدیع‌الدین مرشدآبادی ۲۳۹
 ۱۰. تقی قلی خان ۲۳۹
 ۱۱. جلال‌الدین، مؤیدالاسلام (متوفا 1349 ق) ۲۴۰
 ۱۲. حسین علی میرزا، والاقدر (۱۸۴۶ - ۱۹۱۹ م) ۲۴۰
 ۱۳. شاه‌میرزا لکهنوی (متوفا 1890 م) ۲۴۱
 ۱۴. حسین، بحرالعلوم (۱۸۳۹ - ۱۸۵۴ م) ۲۴۱
 ۱۵. حیدر علی شاه (متوفا 1741 م) ۲۴۲
 ۱۶. خورشیدعلی عابدی مرشدآبادی (متولد ۱۹۲۵ م) ۲۴۲
 ۱۷. روشن علی زیدی ۲۴۳
 ۱۸. زین‌العابدین خان، شمس (۱۸۴۰ - ۱۹۰۲ م) ۲۴۳
 ۱۹. سراج‌الدین علی خان (متوفا ۱۸۲۹ م) ۲۴۴
 ۲۰. سیدعلی (۱۸۸۴ - ۱۹۴۲ م) ۲۴۴
 ۲۱. سیدمحمد مرشدآبادی (متوفا 1878 م) ۲۴۵
 ۲۲. سیدمحمد هوگلو ۲۴۶
 ۲۳. عبدالرضا متین (۱۷۶۱ - ۱۷۱۷ م) ۲۴۶
 ۲۴. علی حسین، کھجوا (۱۸۸۱ - ۱۹۳۲ م) ۲۴۶
 ۲۵. کرامت علی جونپوری (متوفا ۱۸۶۸ م) ۲۴۷
 ۲۶. کرم حسین بلگرامی (متوفا ۱۸۴۱ م) ۲۴۷

- ۲۴۸ ۲۷. کمال‌الدین سید (متوفا ۱۲۹۹ق).....
- ۲۴۹ ۲۸. محمدتقی خیال، میر (متوفا 1760 م).....
- ۲۵۰ ۲۹. محمدحسین صفوی، میرزا.....
- ۲۵۰ ۳۰. محمدحسین مرشدآبادی (متوفا ۱۷۹۰م).....
- ۲۵۱ ۳۱. محمدجواد عبدالرسول (۱۸۸۴-۱۹۳۰م).....
- ۲۵۱ ۳۲. محمد رضی‌الدین (۱۷۹۹-۱۸۷۴م).....
- ۲۵۱ ۳۳. محمدصادق، قاضی (۱۷۸۷-۱۸۵۸م).....
- ۲۵۲ ۳۴. محمدعلی، قائمه‌الدین (۱۷۹۵-۱۸۷۲م).....
- ۲۵۳ ۳۵. محمدعلی، میرزا، دانا.....
- ۲۵۳ ۳۶. محمدعلی لکهنوی (متوفا ۱۲۸۷ق).....
- ۲۵۳ ۳۷. محمدعلی سید (۱۷۰۵-۱۷۷۹م).....
- ۲۵۵ ۳۸. محمدمحسن زنگی پوری (۱۸۴۶-۱۹۰۷م).....
- ۲۵۷ ۳۹. محمدیوسف جعفری.....
- ۲۵۷ ۴۰. محمود گیلانی (۱۸۴۷-۱۹۱۶م).....
- ۲۵۸ ۴۱. مرتضی حیدر، میر (متوفای ۱۷۵۷م).....
- ۲۵۸ ۴۲. مهدی شوشتری.....
- ۲۵۹ ۴۳. هادی‌خان، حکیم.....
- ۲۵۹ ۴۴. هربزعلی.....
- ۲۵۹ ۴۵. هیبت قلی‌خان، حسرت (متوفا ۱۷۹۵م).....
- ۲۶۰ ۴۶. تفضل حسین کشمیری، علامه (۱۷۲۷-۱۸۰۱م).....
- ۲۶۲ شخصیت‌های معروف و بزرگان شیعی بنگال هند.....
- ۲۶۳ ۱. ابوطالب میرزا (۱۷۵۳-۱۸۰۶م).....
- ۲۶۶ ۲. الفت حسین فریاد، شاه (۱۸۰۴-۱۸۸۱م).....
- ۲۶۶ ۳. امیرعلی، قاضی (۱۸۴۹-۱۹۲۸م).....
- ۲۷۲ ۴. تیتومیر، میرنثارعلی (۱۷۸۲-۱۸۳۱م).....
- ۲۷۴ ۵. عبداللطیف‌خان شوشتری، میر (۱۱۷۲-۱۱۱۲ق).....
- ۲۷۶ ۶. غلام محمد (۱۷۹۵-۱۸۴۳م).....
- ۲۷۷ ۷. محمد بیگ‌خان، میرزاحاجی (متوفای ۱۱۸۳ق).....
- ۲۷۷ ۸. محمدرضاخان، نواب.....

- ۲۷۸ ۹. علی ابراهیم خان، نواب (۱۷۳۵-۱۷۹۳م)
- ۲۷۹ شاعران معروف شیعیان بنگال هند
- ۲۸۰ ۱. آسمان قدر اسد علی میرزا ثریا (۱۸۵۵-۱۹۲۲م)
- ۲۸۰ ۲. اسدالله خان غالب، نواب سیدالملک
- ۲۸۱ ۳. امیرعلی (۱۲۲۵- ۱۲۹۷ ق)
- ۲۸۲ ۴. ان شاءالله خان (۱۷۵۶-۱۸۲۰م)
- ۲۸۳ ۵. باقرعلی میرزا، مخلص (۱۷۲۹- ۱۷۹۲م)
- ۲۸۴ ۶. حسن بیگ گرامی
- ۲۸۵ ۷. حسن رضا سید (متوفا ۱۹۶۸م)
- ۲۸۵ ۸. حسن علی میرزا، علی قدر (۱۸۴۶- ۱۹۰۶م)
- ۲۸۶ ۹. حمزه سید، هوگروی
- ۲۸۶ ۱۰. رضا علی نقوی، رضا
- ۲۸۷ ۱۱. رضا علی وحشت کلکتوی (متوفا 1956 م)
- ۲۸۷ ۱۲. شاه علی خان میر، شاه
- ۲۸۷ ۱۳. علی قلی میرزا، ندیم
- ۲۸۸ ۱۴. علی نقی سید، کافر
- ۲۸۸ ۱۵. علی نقی خان، انتظار
- ۲۸۸ ۱۶. غلام مظفر، قاضی
- ۲۸۹ ۱۷. قرار گیلانی
- ۲۸۹ ۱۸. لطف الله میرزا، مخمور
- ۲۸۹ ۱۹. ماشاءالله خان، مصدر
- ۲۹۰ ۲۰. محمدتقی میر، غریب
- ۲۹۰ ۲۱. محمدحسن، یاد
- ۲۹۰ ۲۲. محمد عسکری، میرزا عیش
- ۲۹۱ ۲۳. محمد فقیه دردمند، سید (متوفا ۱۷۵۲م)
- ۲۹۱ ۲۴. مرتضی قلی خان میر، فراق
- ۲۹۲ ۲۵. مرشد قلی خان رستم جنگ، مخمور
- ۲۹۲ ۲۶. مرشد قلی خان، سرشار (۱۷۱۷-۱۷۲۷م)
- ۲۹۲ ۲۷. مهدی علی خان

- ۲۹۳ ۲۸. میرزا آفاق مرشدآبادی (متولد ۱۹۴۲م)
- ۲۹۳ ۲۹. میرامانی، اسد
- ۲۹۳ ۳۰. میرامانی، خواجه (متوفا ۱۸۷م)
- ۲۹۴ ۳۱. نواب جانی میرزا، محشر
- ۲۹۵ ۳۲. حیدریخش حیدری (متوفا ۱۸۲۲-۱۸۲۴م)
- ۲۹۵ ۳۳. شیرعلی افسوس (۱۷۴۷-۱۸۰۹م)
- ۲۹۵ ۳۴. ظهورعلی خلیق
- ۲۹۶ ۳۵. مشرف حسین، میر (۱۸۴۷-۱۹۱۲م)
- ۲۹۷ ۳۶. هدایت علی خان عاشق، سید
- ۲۹۷ زنان شیعه و سرشناس بنگال هند
- ۲۹۸ ۱. شرف النساء بیگم
- ۲۹۸ ۲. منوجان خانم
- ۲۹۹ ۳. منی بیگم
- ۲۹۹ مراکز آموزشی شیعیان بنگال هند
- ۳۰۰ ۱. مدرسه سلطانیه
- ۳۰۰ ۲. مدرسه قیصریه
- ۳۰۱ ۳. حوزه علمیه اهل البیت علیهم السلام
- ۳۰۱ ۴. مدرسه علی بن ابیطالب علیه السلام
- ۳۰۱ ۵. مدرسه کتره
- ۳۰۲ ۶. مدرسه زینت النساء بیگم
- ۳۰۲ ۷. مکتب دینی خوش باغ
- ۳۰۲ ۸. مدرسه موتی جهیل
- ۳۰۲ ۹. مکتب منی بیگم
- ۳۰۳ ۱۰. مکتب های تنظیم المکاتب
- ۳۰۳ ۱۱. نظامت کالج
- ۳۰۵ ۱۲. نواب های اسکول
- ۳۰۶ ۱۳. محسن فند
- ۳۰۷ ۱۴. محمدیه ایجوکیشنل ولقرسوساتی
- ۳۰۷ مساجد تاریخی شیعیان بنگال هند

۱. مسجد ابوطالب (متیابرج) ۳۰۹
۲. مسجد امیرعلی چویدار (متیابرج) ۳۰۹
۳. مسجد انور شهید بیگ (شهر وردهمان) ۳۰۹
۴. مسجد بصروی (کولکاتا) ۳۱۰
۵. مسجد بیرالف خان (چنسوره، هوگلی) ۳۱۱
۶. مسجد جامع تیپو سلطان (دهرم تله، کولکاتا) ۳۱۳
۷. مسجد تالاب (گودل پاره، هوگلی) ۳۱۳
۸. مسجد جامع آیرن گیت (متیابرج) ۳۱۳
۹. مسجد جامع ماشیا (شهر ۲۴ پرگنه شمالی) ۳۱۴
۱۰. مسجد خوشباغ (مرشدآباد) ۳۱۴
۱۱. مسجد زینت النساء بیگم (عظیم‌نگر) ۳۱۴
۱۲. مسجد شاهزاده غلام محمد (تالی گنج، کولکاتا) ۳۱۴
۱۳. شاهی مسجد (متیابرج) ۳۱۵
۱۴. مسجد فردوس محل (متیابرج) ۳۱۵
۱۵. مسجد کتره (مرشدآباد) ۳۱۵
۱۶. مسجد منی بیگم (مرشدآباد) ۳۱۵
۱۷. مسجد نواب نصرت‌الله خان (چندن نگر) ۳۱۶
۱۸. مسجد نوابین چیت پور (اطراف کولکاتا) ۳۱۶
۱۹. مساجد شهر ۲۴ پرگنه شمالی ۳۱۶
۲۰. مساجد شهر ۲۴ پرگنه جنوبی ۳۱۷
- حسینیه‌های معروف شیعیان بنگال هند ۳۱۷
۱. حسینیه‌های کولکاتا ۳۱۸
- الف) حسینیه باب‌الحوائج (لشکری تالاب) ۳۱۸
- ب) حسینیه باغ والی کوتهی ۳۱۸
- ج) حسینیه بصروی ۳۱۹
- د) حسینیه بی‌بی انارو ۳۱۹
- ه) حسینیه بیت‌النجات ۳۲۰
- و) حسینیه حاج‌محسن ۳۲۰
- ز) حسینیه حاجی کربلایی محمدخان ۳۲۱

- ح) حسینیه حسینی بیگم ۳۲۲
- ط) حسینیه حیدری منزل ۳۲۳
- ی) حسینیه سبطین آباد (شاهی امام بارگاه) ۳۲۳
- ک) حسینیه غلام محمد ۳۲۴
- ل) حسینیه فردوس جهان محل ۳۲۴
- م) حسینیه قصرالبکاء ۳۲۵
- ن) حسینیه گول کوتهی ۳۲۵
- س) حسینیه مهر بیگم ۳۲۶
- ع) حسینیه نظر علی خان ۳۲۶
۲. حسینیه های شهر وردهمان ۳۲۷
- الف) حسینیه انور شهید ۳۲۷
- ب) حسینیه ایرانی های بلوچ (پندیشور) ۳۲۷
- ج) حسینیه شیعه سوسائتی (برنیور) ۳۲۸
۳. حسینیه های شهر هوگلی ۳۲۹
- الف) حسینیه بزرگ حاج محمد محسن ۳۳۳
- ب) حسینیه حسین گلی ۳۳۵
- ج) حسینیه کوچک ۳۳۵
- د) حسینیه موتی جهیل کهگراجل ۳۳۶
۴. حسینیه های مرشد آباد ۳۳۶
- حسینیه سراج الدوله ۳۳۶
۵. حسینیه های شهر ۲۴ پرگنه شمالی ۳۳۷
۶. حسینیه ایرانی های بلوچ شهر آدرا ۳۳۸
- کربلاهای معروف شیعیان بنگال هند ۳۳۸
۱. امانی گنج کربلا (مرشد آباد) ۳۳۸
۲. کربلای ایرانی های عشایری (پندیشور) ۳۳۹
۳. باوندانگه کربلا (شهر ۲۴ پرگنه شمالی) ۳۳۹
۴. بلی گراوند کربلا (متیابرج) ۳۴۰
۵. تاکی شرونیبا کربلا (شهر ۲۴ پرگنه شمالی) ۳۴۰
۶. جگتدل کربلا (۲۴ پرگنه) ۳۴۰

- ۳۴۰ ۷. کربلای حاج محمد محسن (هوگلی).
- ۳۴۱ ۸. سُندریا کربلا (شهر ۲۴ پرگنه شمالی).
- ۳۴۱ ۹. شَلوَا کربلا (شهر ۲۴ پرگنه شمالی).
- ۳۴۱ ۱۰. غوری پور کربلا (ذمدم).
- ۳۴۲ ۱۱. کربلای قدیم (متیابرج).
- ۳۴۲ ۱۲. گهسری کربلا.
- ۳۴۲ ۱۳. نَارِکَل بَرِیا کربلا (۲۴ پرگنه شمالی).
- ۳۴۳ ساخت (درگاه) شبیه روضه‌های اهل بیت علیهم‌السلام.
- ۳۴۳ ۱. دَرگاه پنجتنی (هوگلی).
- ۳۴۴ ۲. دَرگاه حضرت عباس (هوگلی).
- ۳۴۴ ۳. دَرگاه حضرت عباس (هوگلی).
- ۳۴۵ ۴. دَرگاه حضرت ابوالفضل العباس (متیابرج).
- ۳۴۵ ۵. شبیه روضه حضرت امام علی علیه‌السلام.
- ۳۴۵ قبرستان‌های معروف شیعیان بنگال هند.
- ۳۴۶ ۱. قبرستان‌های کولکاتا و اطراف آن.
- ۳۴۶ الف) قبرستان اهالی دهلی (شخصی).
- ۳۴۶ ب) قبرستان تَلَجَه.
- ۳۴۷ ج) قبرستان چویدار.
- ۳۴۷ د) چیت پور شاهی قبرستان (مقبره).
- ۳۴۸ ه) قبرستان حاج کربلانی.
- ۳۴۸ و) قبرستان حیدری منزل.
- ۳۴۸ ز) قبرستان خانواده تیپو سلطان (تالی گنج).
- ۳۴۹ ح) قبرستان سیدی نذرعلی خان.
- ۳۵۰ ط) قبرستان شهر بَنگَلَه.
- ۳۵۱ ی) قبرستان غلام محمد (ملاهاات).
- ۳۵۱ ک) مائی بی‌بی تَهان.
- ۳۵۲ ل) مقبره خانواده تیپو سلطان (کالی گهات).
- ۳۵۲ م) قبرستان نقیب‌الله.
- ۳۵۲ ن) قبرستان انجمن محمدی (وادی‌السلام).

۳۵۳	س) قبرستان بیرئیل گراؤند شماره ۱
۳۵۳	ع) قبرستان بیرئیل گراؤند شماره ۲
۳۵۳	۲. قبرستان شهر هوگلی و اطراف آن
۳۵۳	الف) قبرستان بیرالف خان
۳۵۴	ب) قبرستان خانواده حاج محمد محسن
۳۵۵	ج) قبرستان گودل پاره
۳۵۵	۳. قبرستان های روستاهای شهر ۲۴ پرگنه شمالی
۳۵۷	فصل پنجم: وضعیت فعلی شیعیان در بنگال هند
۳۵۷	مقدمه
۳۵۷	وضعیت اجتماعی شیعیان بنگال هند
۳۵۸	۱. شیعیان مرشدآباد
۳۶۳	۲. شیعیان کولکاتا
۳۶۴	۳. شیعیان شهر هوگلی
۳۶۵	۴. شیعیان شهر ۲۴ پرگنه شمالی
۳۶۶	۵. شیعیان مستبصر شهر ۲۴ پرگنه جنوبی
۳۶۷	۶. شیعیان مستبصر شهر مدناپور
۳۶۸	۷. شیعیان شهر وردهمان
۳۶۸	۸. شیعیان مستبصر شهر باگنان
۳۶۸	۹. تعامل شیعیان با اهل سنت و دیگر ادیان و مذاهب
۳۷۰	۱۰. بنگالی های مهاجر به مناطق دیگر
۳۷۱	۱۱. اعتقادات عامیانه
۳۷۳	وضعیت اقتصادی شیعیان
۳۷۳	۱. امکانات موجود
۳۷۴	۲. وضعیت اشتغال
۳۷۵	۳. عوامل عقب ماندگی اقتصادی شیعیان
۳۷۶	۴. راه های اشتغال زایی
۳۷۷	۵. نیازمندی های اقتصادی شیعیان
۳۷۷	وضعیت آموزشی شیعیان

۱. علل انحطاط و عقب ماندگی علمی شیعیان ۳۷۸
۲. راهکارهایی برای فرهنگ سازی علمی و آموزشی شیعیان ۳۸۰
- وضعیت فرهنگی شیعیان ۳۸۰
۱. مؤسسات فرهنگی شیعیان ۳۸۲
۲. کتابخانه های شیعیان ۳۸۳
- الف) امام خمینی میموریل لائبریری: ۳۸۳
- ب) شاهی کتابخانه: ۳۸۵
- ج) کتابخانه اختصاصی اعظم علی خان: ۳۸۶
- د) کتابخانه اختصاصی زین العابدین خان: ۳۸۷
- ه) کتابخانه نواب بهادر انستی تیوشن: ۳۸۷
- و) کتابخانه عمومی اردو: ۳۸۸
- ز) کتابخانه حضرت زینب علیها السلام: ۳۸۸
۳. نیازمندی های فرهنگی شیعیان ۳۸۸
- وضعیت سیاسی شیعیان ۳۸۹
- تشکل های سیاسی شیعیان ۳۹۰
- وضعیت دینی و مذهبی شیعیان ۳۹۴
۱. نماز جمعه شیعیان ۳۹۵
۲. عزاداری و مراسم دینی شیعیان ۳۹۵
- الف) استقبال ماه عزاء: ۳۹۶
- ب) سوگواری در ماه محرم: ۳۹۷
- ج) سوگواری زنان شیعه: ۳۹۸
- د) مراسم عزاداری: ۳۹۸
- ه) مجالس روضه خوانی: ۳۹۹
- و) سینه زنی و نوحه سرایی: ۳۹۹
- ز) مجلس روضه خوانی ظهری: ۴۰۰
- ح) عزاداری در شب و روز عاشورا: ۴۰۰
- ط) عزاداری روی آتش: ۴۰۱
- ی) عزاداری در برخی شهرها ۴۰۱
۳. انجمن های مذهبی شیعیان ۴۰۴

۴۰۶ ۴. مسائل و مشکلات اعتقادی و مذهبی شیعیان
۴۰۶ ۵. راه حل
۴۰۷ ۶. نیازهای شیعیان در زمینه تبلیغی و مذهبی
۴۰۸ اشاره‌ای به تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر شیعیان بنگال هند
۴۱۲ نتیجه نهایی
۴۱۶ نیازهای شیعیان بنگال هند در زمینه‌های گوناگون
۴۱۶ ۱. نیازهای علمی و آموزشی
۴۱۶ ۲. نیازهای اقتصادی
۴۱۶ ۳. نیازهای فرهنگی
۴۱۷ ۴. نیازهای پزشکی و بهداشتی
۴۱۸ پیشنهادات
۴۱۸ موضوعات پیشنهادی برای تحقیق بیشتر درباره بنگال هند
۴۱۹ کتابنامه
۴۱۹ منابع فارسی و عربی
۴۲۳ منابع و مأخذ زبان اردو
۴۲۵ مجلات و روزنامه‌ها
۴۲۵ منابع و مأخذ زبان بنگلا
۴۲۶ پایان‌نامه
۴۲۶ منابع و مأخذ انگلیسی
۴۲۶ منابع اینترنتی
۴۲۶ پرسشنامه و مصاحبه‌ها
۴۴۷ Abstract